

Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету
д.е.н., проф. А.Д. Діброва

14 червня 2016 року

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Протокол № 8 від «2» червня 2016 р.
Завідувач кафедри
д.е.н., проф. Калюга С.В. _____

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АУДИТ»**

напрямок
підготовки

6.030508 «Фінанси і кредит»

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація

(назва спеціалізації)

Факультет

економічний

(назва інституту, факультету,)

Розробники

доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту,
к.е.н., доцент Олійник С.О.

1. Опис навчальної дисципліни
Аудит

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Галузь знань	_____ 0305 „Економіка і підприємництво” _____ (шифр і назва)	
Напрямок підготовки	6.030508 “Фінанси і кредит»	
Спеціальність		
Освітньо-кваліфікаційний рівень	_____ Бакалавр _____ (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна (вибіркова)	
Загальна кількість годин	_____ 30 _____	
Кількість кредитів ECTS	_____ 1 _____	
Кількість змістових модулів	_____ 2 _____	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	_____ - _____ (назва)	
Форма контролю	залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	_____ 4 _____	_____
Семестр	_____ 8 _____	_____
Лекційні заняття	_____ 15 _____ год.	_____ 6 _____ год.
Практичні, семінарські заняття	_____ 15 _____ год.	_____ 6 _____ год.
Лабораторні заняття	_____ - _____ год.	_____ _____ год.
Самостійна робота	_____ _____ год.	_____ _____ год.
Індивідуальні завдання	_____ - _____ год.	_____ _____ год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	_____ 2 _____ год. _____ _____ год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Вивчення дисципліни «Аудит» дозволить студентам придбати теоретичні знання і практичні навички в області аудиторської діяльності.

Розвиток ринкових відносин створює реальні передумови для формування нової системи контролю в Україні, основу якої складають:

- чітке відокремлення об'єктів контролю по формах власності, джерелам фінансування і видам діяльності;
- розчленовування суб'єктів контролю на державний, відомчий і аудиторський;
- регламентація контрольованих питань – правильність формування доходів і витрат бюджету, дотримання податкового законодавства, перевірка правильності формування і використання державних цільових фондів, вірогідність звітності, контроль і аналіз фінансових результатів, виявлення й оцінка резервів підприємства;
- розмежування сфер діяльності центральних державних і місцевих органів.

Предметом курсу є діяльність суб'єктів господарювання.

Метою курсу є формування системи теоретичних знань щодо проведення незалежної аудиторської перевірки фінансової звітності організацій та інших видів аудиторських послуг.

В процесі вивчення курсу передбачається вирішення таких завдань:

- набуття практичних навичок з організації аудиторської діяльності;
- планування аудиту;
- виконання комплексу аудиторських процедур;
- оформлення робочих документів аудитора;
- підготовки аудиторських висновків та інших підсумкових документів.

Курс "Аудит" є заключним етапом у підготовці висококваліфікованих економістів за фахом 6.030509"Облік і аудит". Будучи однією з форм контролю, аудит тісно зв'язаний з бухгалтерським обліком.

Будь-які економічні рішення звичайно базуються на інформації, яка доступна для осіб, що приймають ці рішення. Щоб рішення були оптимальними і приносили найбільшу вигоду, інформація повинна бути конкретною, достовірною і відбивати сутність економічних явищ. Потреба в конкретній і достовірній економічній інформації викликає необхідність ведення бухгалтерського обліку й організації аудиторських служб.

Бухгалтерський облік на основі суцільної, безупинної і документальної реєстрації господарських операцій забезпечує органи управління фінансовою інформацією, необхідною для прийняття економічних рішень. Головна мета аудиту – надання можливості аудитору висловити незалежну думку стосовно достовірності фінансової звітності. У той час як бухгалтер створює економічну інформацію у формі бухгалтерської звітності, аудитор підвищує вірогідність цих даних шляхом незалежних перевірок. Кінцевим результатом аудиторської діяльності є думка аудитора про правильність і вірогідність звітності, що представляється, і її відповідності встановленим принципам ведення бухгалтерського обліку.

Аудит є відносно новим поняттям в економіці України.

Необхідність аудиту в ринковій економіці обумовлена наступними об'єктивними факторами: складністю і запутаністю бухгалтерської інформації про економічні процеси; віддаленістю джерел економічної інформації від осіб, що приймають управлінські рішення; розбіжністю інтересів працівників, що складають звіти, і осіб, яким ця інформація призначена; тісним взаємозв'язком різних сфер економіки, що вимагає об'єктивної інформації.

Для кращого засвоєння навчального матеріалу передбачено виконання студентами завдань для самостійної та індивідуальної роботи, які охоплюють розробку планів аудиторських перевірок; здійснення контролю за виконанням планів; розробку інструкцій аудиторських перевірок; обробку, аналіз і узагальненість отриманих результатів проведених перевірок, з визначенням ступеня аудиторського ризику; розробку заходів щодо усунення і попередження виявлених порушень та інше.

На кожному практичному занятті викладач оцінює відповіді студентів щодо їх підготовки до заняття, а також організує їх самостійну роботу над виконанням практичних завдань згідно методичних рекомендацій.

При підготовці до практичних занять рекомендується використовувати лекційний матеріал, а також періодичні джерела інформації згідно переліку рекомендованої літератури.

Самостійна робота студента з дисципліни передбачає виконання завдань, спрямованих на поширення знань та вмінь щодо кожної теми курсу. Основними формами самостійної роботи студентів є: опрацювання лекційного матеріалу; знайомство з законодавчими та нормативними документами, що регулюють організацію та проведення аудиту; виконання завдань практичного характеру.

Практичні заняття та самостійна робота студентів з дисципліни «Аудит» забезпечені переліком завдань та методичними рекомендаціями щодо кожного завдання, що сприяє удосконаленню знань та практичних навичок студентів спеціальності «Облік і аудит».

До вивчення даної дисципліни «Аудит» студент приступає набувши певних знань, навичок з інших галузей науки та виробничої практики. Перш за все це стосується дисциплін загальноекономічного циклу – мікро- і макроекономіки, маркетингу, статистики, фінансів, грошового обігу і кредиту, основ управління тощо. Також потрібні досконалі знання зі спеціальних дисциплін: бухгалтерського обліку, економічного аналізу, різних галузей права, валютного законодавства, теорії контролю господарської діяльності, контролю і ревізії, податкової системи тощо. Необхідними є й знання щодо технології конкретної галузі народного господарства, її економіки, особливостей бухгалтерського обліку і звітності. Крім того, студент має бути обізнаний із можливостями сучасних інформаційних технологій щодо збору, передачі, відображення та переробки економічної інформації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- сутність аудиту і його значення в сучасних умовах;
- взаємозв'язок аудиту з іншими формами контролю;
- задачі аудиту як специфічної контрольної діяльності;
- класифікацію аудиту;
- основні принципи аудиторської діяльності;
- систему нормативно-правового регулювання аудиторської діяльності в Україні;
- склад та компетенцію міжнародних організацій аудиторів;
- повноваження, структуру та порядок формування Аудиторської палати України;
- роль та правові засади функціонування професійних громадських організацій аудиторів України;
- основні положення Міжнародних стандартів аудиту, надання впевненості та етики;
- права, обов'язки та відповідальність аудиторів (аудиторських фірм);
- порядок сертифікації аудиторів;
- порядок ведення Реєстру аудиторських фірм та аудиторів;
- методи, прийоми та процедури аудиту;
- поняття сутєвості в аудиті;
- методи оцінки аудиторського ризику;
- способи оцінювання системи бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю на підприємстві;
- порядок планування аудиту;
- сутність та види аудиторських доказів;
- джерела доказів при проведенні аудиторських перевірок;
- методи одержання аудиторських доказів;
- робочі документи аудитора;
- методика аудиту фінансової звітності підприємства;
- методика й організацію аудиту активів підприємства;
- методика й організацію аудиту пасивів підприємства;
- сутність, зміст та структуру аудиторського висновку;
- види аудиторських висновків і умови їх надання;

- порядок здійснення контролю якості роботи аудиторів;
- порядок реалізації матеріалів аудиту;
- перелік послуг, які можуть надавати аудитори (аудиторські фірми);
- сутність, об'єкти та суб'єкти внутрішнього аудиту;
- методичні прийоми внутрішнього аудиту;
- підсумкові документи внутрішнього аудиту;
- порядок реалізації матеріалів внутрішнього аудиту.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти:

- визначати об'єкт аудиту, розраховувати рівень аудиторського ризику на основі проведених тестів внутрішнього контролю;
- вибирати найбільш сучасні та ефективні методи та прийоми аудиту;
- здійснювати листування з потенційним клієнтом до укладання договору на проведення аудиту;
- укладати договір на проведення аудиту;
- складати загальний план аудиту;
- складати детальну програму аудиту фінансової звітності;
- збирати, узагальнювати й обробляти аудиторські докази;
- оцінювати ступінь надійності аудиторських доказів;
- складати робочі документи аудитора;
- перевіряти фінансову звітність на арифметичну точність;
- складати пробний баланс та звіт про фінансові результати;
- складати коригуючі бухгалтерські записи щодо виправлень залишків за балансовими рахунками;
- проводити перевірку правильності класифікації статей Звіту про рух грошових коштів;
- проводити перевірку достовірності статей Звіту про власний капітал;
- надавати послуги з економіко-правового забезпечення господарської діяльності суб'єктів господарювання;
- проводити поетапний контроль якості роботи аудиторів;
- готувати аудиторський звіт та складати меморандум виправлених аудитором помилок за результатами перевірки;
- аналізувати ймовірність надання модифікованого аудиторського висновку;
- складати підсумкові документи внутрішнього аудиту;
- складати аудиторський висновок;
- відстежувати виконання підприємством рекомендацій аудитора;
- використовувати сучасні інформаційні технології при здійсненні аудиторської діяльності.

2. Програма та структура навчальної дисципліни «Аудит»

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади аудиту

Тема 1. Сутність і предмет аудиту

Необхідність, місце й роль аудиту в ринковій економіці. Історія виникнення й розвитку аудиту. Етапи становлення та розвитку аудиту. Особливості становлення аудиту в Україні. Місце й роль аудиту в системі управління. Користувачі аудиту та їх цілі. Роль аудиту як сучасної форми фінансового контролю.

Сутність і мета аудиту. Визначення поняття «аудит». Визначення поняття «аудиторська діяльність». Відмінність аудиту від ревізії. Відмінність аудиту від судово-бухгалтерської експертизи. Поняття завдання з надання впевненості. Мета аудиту фінансових звітів. Предмет та об'єкти аудиту. Предметна область аудиту. Поняття об'єкту аудиту. Види об'єктів аудиту. Класифікація аудиту. Класифікаційні ознаки, характерні для аудиту. Види аудиту

Тема 2. Регулювання аудиторської діяльності та її інформаційне забезпечення

Міжнародний досвід регулювання аудиторської діяльності. Підходи до регулювання аудиторської діяльності. Роль Міжнародної федерації бухгалтерів у регулюванні аудиторської діяльності.

Організаційне й методологічне управління аудиторською діяльністю в Україні. Роль Аудиторської палати України (АПУ) у забезпеченні незалежності аудиторського контролю. Правові основи функціонування АПУ. Повноваження АПУ. Порядок формування АПУ. Права та обов'язки членів АПУ. Функції голови АПУ. Структура та повноваження комісій АПУ. Регіональні відділення АПУ. Професійні громадські організації аудиторів України. Спілка аудиторів України: роль та правові основи функціонування. Умови створення інших професійних громадських організацій аудиторів. Внутрішньофірмове управління аудиторською діяльністю.

Нормативно-правове регулювання аудиторської діяльності в Україні. Концепції та постулати аудиту. Становлення системи нормативно-правового регулювання аудиторської діяльності в Україні. Законодавче регулювання аудиторської діяльності. Нормативно-правові акти АПУ. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики (МСА). Нормативно-правові акти НБУ та міністерств і відомств з питань організації аудиторської діяльності. Внутрішньофірмові стандарти аудиту.

Організаційні основи здійснення аудиторської діяльності. Суб'єкти проведення аудиту в Україні. Аудитор і його статус. Порядок сертифікації аудиторів. Аудиторська фірма і порядок її створення. Реєстр аудиторських фірм і аудиторів. Права аудиторів і аудиторських фірм. Обов'язки аудиторів і аудиторських фірм. Відповідальність аудиторів і аудиторських фірм.

Принципи здійснення аудиту. Основні принципи аудиту: незалежність, чесність, об'єктивність, професійна компетентність, добросовісність, конфіденційність, професійна поведінка. Професійна етика аудитора. Контроль за якістю аудиторських послуг (МСА 220).

Інформаційне забезпечення аудиторської діяльності. Сутність інформаційного забезпечення аудиторської діяльності. Класифікація інформації, що використовується в аудиті.

Тема 3. Умови домовленостей про здійснення аудиту

Порядок домовленості про проведення аудиту за міжнародним стандартом 210 „Умови домовленості про аудиторську перевірку”. Вибір замовника на проведення

аудиту. Документальне оформлення двосторонньої згоди з умовами аудиту (лист-запит, лист-зобов'язання, договір на проведення аудиту). Отримання матеріалів попереднього аудиту. Прийняття змін у домовленості. Повторні аудиторські перевірки.

Тема 4. Методи аудиту фінансової звітності та критерії її оцінювання

Методи, прийоми та процедури аудиту фінансової звітності. Поняття методики аудиту. Поняття методу аудиту. Загальнонаукові методи. Спеціальні методи. Спеціальні методи та методичні прийоми господарського контролю. Прийоми документального контролю. Прийоми фактичного контролю. Аудиторські процедури. Аудиторська вибірка. Аналітичні процедури. Характер та цілі аналітичних процедур. Аналітичні процедури як процедури оцінки ризиків. Аналітичні процедури як процедури по суті. Аналітичні процедури в загальному огляді наприкінці аудиторської перевірки.

Критерії оцінювання фінансової звітності. Перелік критеріїв, за якими аудитор оцінює достовірність фінансової звітності: загальні прийнятність звітності, обґрунтованість, закінченість, оцінка, класифікація, розподіл, акуратність, розкриття.

Тема 5. Аудиторський ризик і оцінювання системи внутрішнього контролю

Сутність та зміст викривлень у фінансових звітах. Причини виникнення викривлень у фінансових звітах. Визначення поняття «помилка». Визначення поняття «шахрайство». Типи навмисних викривлень у фінансових звітах. Відповідальність управлінського персоналу за запобігання та виявлення випадків шахрайства і помилок. Властиві обмеження аудиту в контексті шахрайства. Відповідальність аудитора за виявлення суттєвих викривлень внаслідок шахрайства. Фактори ризику шахрайства. Дії аудитора у відповідь на ризики суттєвих викривлень внаслідок шахрайства.

Суттєвість в аудиті. Визначення поняття «суттєвість» в аудиті. Врахування рівня кількісних та якісних викривлень при формуванні думки аудитора стосовно достовірності фінансової звітності. Оцінка суттєвості викривлень при визначенні характеру, розрахунку часу й обсягу аудиторських процедур та при підведенні підсумків їх виконання. Встановлення гранично допустимих обсягів не виправлених викривлень за розділами балансу. Способи розрахунку рівня суттєвості в аудиті. Взаємозв'язок між суттєвістю й аудиторським ризиком.

Аудиторський ризик і методи його оцінки. Характеристика аудиторського ризику. Складові аудиторського ризику. Властивий ризик. Ризик внутрішнього контролю. Ризик невиявлення. Методи оцінки аудиторського ризику. Інтуїтивний метод. Кількісний метод. Прийнятний аудиторський ризик.

Аудиторська оцінка системи внутрішнього контролю. Мета та завдання вивчення аудитором системи внутрішнього контролю (СВК). Етапи аудиту системи внутрішнього контролю. Вивчення та опис діючої СВК. Оцінка доцільності контрольних механізмів. Перевірка ефективності СВК. Процедури оцінки ризику та джерела інформації щодо розуміння СВК суб'єкта господарювання.

Змістовий модуль 2.

Технологія аудиту

Тема 6. Планування аудиту

Процес проведення аудиту та його стадії. Поняття аудиторського процесу. Стадії аудиту. Планування аудиту. Принципи планування аудиту.

Попереднє (стратегічне) планування аудиту. Лист-зобов'язання на проведення аудиту. Розуміння бізнесу клієнта. Ознайомлення з організацією і веденням бухгалтерського обліку. Попередня оцінка достатності інформації для цілей аудиту. Визначення необхідного складу і кваліфікаційного рівня фахівців, термінів роботи,

організаційних питань. Оцінка можливості проведення аудиту. Оформлення і підписання договору.

Розробка загального плану аудиторської перевірки. Оцінка суттєвості. Оцінка внутрішнього контролю. Оцінка ризиків. Розробка обсягу робіт і графіку проведення аудиту. Формування бюджету проекту. Складання загального плану аудиторської перевірки.

Розробка програми аудиту та складання меморандуму планування. Планування програми тестів контролю. Планування програми аудиторських процедур по суті. Складання робочої програми аудиторської перевірки та меморандуму планування.

Тема 7. Аудиторські докази та робочі документи аудитора

Сутність та види аудиторських доказів. Сутність аудиторських доказів. Достатність і відповідність аудиторських доказів. Види аудиторських доказів. Джерела отримання аудиторських доказів. Аудиторські процедури для одержання аудиторських доказів. Оцінка ступеня надійності аудиторських доказів.

Робочі документи аудитора. Поняття робочих документів аудитора. Причини, що зумовлюють необхідність робочих документів. Чинники, що впливають на форму, зміст та обсяг аудиторської документації. Склад робочих документів аудитора. Класифікація робочих документів аудитора. Вимоги щодо оформлення та порядку зберігання робочих документів аудитора.

Тема 8. Аудит окремих рахунків, господарських процесів.

Аудит початкових залишків на рахунках бухгалтерського обліку. Аудит установчих документів, операцій із власним капіталом та забезпеченням зобов'язань. Завдання та джерела інформації аудиту. Порядок аудиту установчих документів. Аудит власного капіталу. Аудит нерозподілених прибутків. Аудит забезпечення майбутніх витрат і платежів. Аудит цільового фінансування і цільових надходжень. Завдання та джерела аудиту необоротних активів. Аудит визнання, збереження і технічного стану необоротних активів.

Аудит обліку руху та використання необоротних активів. Аудит амортизації необоротних активів. Аудит витрат на поліпшення необоротних активів. Аудит нематеріальних активів. Аудит обліку касових операцій та операцій на рахунках в банку. Аудит запасів. Аудит обліку операцій із поточними біологічними активами. Аудит розрахунків з покупцями і замовниками. Аудит за претензіями та за відшкодуванням заподіяних збитків. Аудит розрахунків з працівниками підприємства. Аудит розрахунків із бюджетом та органами соціального страхування. Аудит кредитних операцій. Аудит формування доходів від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Аудит доходів іншої звичайної діяльності. Аудит відображення витрат виробництва і калькулювання собівартості продукції підприємств агропромислового виробництва. Аудит формування фінансових результатів і використання прибутку. Аудит балансу підприємства. Аудит Звіту про фінансові результати. Аудит Звіту про рух грошових коштів. Аудит Звіту про власний капітал. Аудит Приміток до фінансової звітності.

Тема 9. Аудит фінансової звітності

Якісні характеристики фінансової звітності та її користувачі. Твердження звітності як предмет аудиту. Вимоги регуляторних органів та МСА до аудиту фінансової звітності. Основні процедури та методика перевірки обліку та фінансової звітності. Методика дослідження форм фінансової звітності. Аудит облікової політики. Аудиторська оцінка стану та результатів діяльності підприємства при проведенні аудиту.

Тема 10. Аудиторський висновок та інші підсумкові документи

Сутність, зміст і структура аудиторського висновку. Визначення поняття «аудиторський висновок». Формування думки щодо фінансових звітів. Вимоги МСА до

структури й форми аудиторського висновку. Елементи аудиторського висновку. Характеристика елементів аудиторського висновку.

Види аудиторських висновків та умови їх надання. Безумовно-позитивний аудиторський висновок. Модифіковані аудиторські висновки. Модифікування аудиторського висновку додаванням пояснювального параграфу. Питання, що впливають на думку аудитора. Обставини, що можуть привести до висловлення іншої, ніж безумовно-позитивна, думки. Умовно-позитивний аудиторський висновок. Негативний аудиторський висновок. Відмова від надання аудиторського висновку. Інші підсумкові документи. Аудиторський звіт: поняття, порядок оформлення та подання замовнику. Оформлення результатів надання супутніх послуг аудиторською фірмою. Порядок зберігання підсумкових документів.

Тема 11. Реалізація матеріалів аудиту

Рішення користувачів звітності за результатами аудиту. Повідомлення інформації з питань аудиту найвищому управлінському персоналу. Відповідальність суб'єктів аудиторської діяльності. Види відповідальності.

Меморандум виправлених аудитором помилок за результатами перевірки. Значення меморандуму. Загальні правила складання меморандуму. Форма і Зміст меморандуму.

Відстеження виконання клієнтом рекомендацій аудитора. Дії аудитора щодо перевірки виконання клієнтом наданих рекомендацій за результатами аудиторської перевірки. Права та обов'язки аудитора і клієнта стосовно виконання рекомендацій за результатами аудиту. Перелік документації аудитора, що забезпечує процес відстеження виконання клієнтом наданих рекомендацій.

Модифікація аудиторського висновку в разі невиконання клієнтом рекомендацій аудитора. Види аудиторських висновків в залежності від суттєвості невиконаних рекомендацій за результатами аудиту. Додаткові підсумкові документи, що надаються клієнту та іншим зацікавленим особам.

Тема 12. Аудиторські послуги, їх об'єкти і види

Поняття аудиторської послуги. Вимоги до надання аудиторських послуг. Спеціальні вимоги. Загальні професійні вимоги. Відповідальність аудиторів та клієнтів при наданні аудиторських послуг. Місце аудиторських послуг у загальному обсягу діяльності аудиторської фірми.

Об'єкти і види аудиторських послуг. Перелік послуг, які можуть надавати аудитори (аудиторські фірми). Класифікація аудиторських послуг. Види послуг за змістом. Види послуг за принципом сумісності.

Тема 13. Внутрішній аудит: його сутність, об'єкти і суб'єкти

Необхідність та сутність внутрішнього аудиту. Обставини, що обумовлюють необхідність внутрішнього аудиту. Сутність внутрішнього аудиту. Мета та завдання внутрішнього аудиту.

Об'єкти внутрішнього аудиту. Поняття об'єкта внутрішнього аудиту. Склад об'єктів внутрішнього аудиту.

Суб'єкти внутрішнього аудиту. Поняття суб'єкта внутрішнього аудиту. Організаційна структура та вимоги до служби внутрішнього аудиту. Функції служби внутрішнього аудиту.

Методичні прийоми організації внутрішнього аудиту. Суцільна перевірка. Вибіркова перевірка. Документальна перевірка. Фактична перевірка. Аналітична перевірка. Комбінована перевірка.

Спеціальні методичні прийоми внутрішнього аудиту. Інспектування. Запит. Підтвердження. Перерахування. Аналітичні процедури. Реалізація матеріалів внутрішнього аудиту